

СТАНОВИЩЕ

на доц. д-р Елена Бояджиева
на дисертационен труд на Савина Олегова Кирилова
„Проблеми на научната информация и комуникация в науката и образованието -
възможности за преодоляването им“
За присъждане на образователната и научна степен „Доктор“
в професионално направление – 1.3. Педагогика на обучението по...
(Методика на обучението по химия)
Научен ръководител: доц. д-р Елена Бояджиева – Факултет по химия и фармация на
СУ „Св. Климент Охридски“

Представяне на докторанта

Савина Кирилова - автор на дисертационния труд „Проблеми на научната информация и комуникация в науката и образованието - възможности за преодоляването им“, е завършила бакалавърска степен „Библиотечно-информационни дейности, към Философския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ и магистър по „Библиотечно-информационни науки“ в магистърска програма „Управление на информационните ресурси“ към същия университет. От 2003 г. Савина Кирилова до момента работи като уеб администратор във Факултета по химия и фармация, а от 2019 г. е оторизирана и за работа със системата за превенция на плагиатство. През последните две години ѝ се възлагат часове в магистърската програма „Учител по химия“ към Факултета по химия и фармация по дисциплината „Научен семинар“.

Със заповед на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ РД20-1728/13.11.2017 г. е зачислена на свободна докторантура в професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по...(Методика на обучението по химия) към катедра по Физикохимия на Факултета по химия и фармация и е отчислена предсрочно с право на защита със заповед РД 20-1033/17.07.2020.

Характеристики и оценка на дисертационния труд

Темата на дисертационния труд е безспорно актуална предвид сериозните предизвикателства, пред които е изправена съвременната академична общност, свързани с научното публикуване и комуникация. Наблюдаващите се тенденции на маргинализиране на науката и научните изследвания, появата на т.н. „хищни издатели“, осигуряващи условия за безпрепятствено публикуване на фалшиви изследвания и тяхното разпространение, фалшифициране на реалната картина на научните изследвания, появата на фиктивни научни конференции, фалшивото авторство и плагиатство будят сериозна тревога сред научните среди. Необходимостта от обсъждане на посочените проблеми и търсене на възможности за преодоляването им са предизвикателство пред всеки изследовател. С тази нелека задача се зае и успешно се справи докторантката Савина Кирилова.

Убедено мога да заявя, че разглежданата проблематика е изучена много подробно от докторанта. Въз основа на проучени значителен брой литературни източници – общо 220 (от които 38 на кирилица и 182 на латиница) и 82 интернет източника, са потърсени мнения, виждания на автори, търсещи решения на очертаните проблеми. Ясно изразената

лична позиция на автора, пречупена през призмата на професионалния му опит, дава значим смисъл на проведеното изследване. Съдържанието на дисертацията е разгънато на 268 страници и 8 приложения с обем 21 страници.

Във въведението ясно е описана методологията на дисертационния труд – цел, изследователски въпроси, теоретични и практически задачи. Умело са комбинирани разнообразни методи за събиране и обработка на данни, в резултат на което се дава необходимата пълнота и завършеност на изследването.

Основни репери в първа глава от дисертационния труд са свързани със задълбочен критичен анализ на първичните и вторичните източници на информация, които изграждат световната система за научно публикуване. Тук откроявам направления от докторантката сравнителен анализ на четирите електронни вторични литературни източници Web of Science, SCOPUS, Google Scholar, Harzing's Publish or Perish въз основа на критерии за реферирание, индексирание и оценка. Този анализ, освен в теоретичен план, има изключително важно значение в приложен аспект, тъй като осигурява на изследователите възможност по адекватен начин да измерят влиянието на научната продукция в различните научни области. В този аспект намирам за значима и тази част от дисертационния труд, в която е поставен акцент върху разработените от вторичните източници наукометрични показатели на ниво списание, и на ниво статия. Приветствам положените усилия на докторантката по посока оценка на влиянието на българската научна продукция в областта на химическите и фармацевтичните науки. На фокус са и алтернативните показатели за оценка въздействието на научната продукция, техните предимства и рисковете, които крият, както и възможностите, и приложението на академичните социални мрежи в научната комуникация.

Вниманието на докторантката във втора глава от дисертационния труд е насочено към промените, които настъпват в съвременната научна комуникация, свързани с появата на движението за отворен достъп до научните публикации и какво е тяхното влияние върху традиционния модел на публикуване на научни издания. Описанието на създаването и поддържането на научни репозиториуми е важна част от дисертационното изследване. Направеният от докторантката обзор откроява наличието на съществуващите проблеми в България, свързани с отворения достъп до научна информация, предоставяна на институционално ниво. За научната общност от изключително важно значение е разпознаването на белезите на „хищните“ издатели, маргиналните литературни източници, фалшифицирането на научни списания и конференции, фалшивите индексирани компании и предоставяните от тях показатели за престиж на научните публикации „капани“, особено за млади учени. В този аспект докторантката в дълбочина и прецизност е успяла да открие техните характеристики, както и стратегиите за справяне с рисковете в съвременното научно публикуване. Тези факти, заедно с представените законодателни мерки и инициативи за справяне с плагиатството и сурогатната наука са от първостепенно значение, намирам ги за изключително ценни в контекста на настоящия дисертационен труд и полезни за всеки изследовател.

На базата на цялостното проучване на очертаните проблеми, в трета глава от дисертационния труд, е представена методологията на осъществяването емпирично изследване. Въз основа на старателно и прецизно обобщени и анализирани резултати от

проведено изследване за измерване на информираността на студенти и преподаватели от Софийския университет относно рисковете в научното публикуване Савина Кирилова адекватно и целенасочено прилага идеите на конструктивизма при разработването на обучителен курс, свързан с успешно научно публикуване и проблеми на научната комуникация за магистри, докторанти и млади учени от Факултета по химия и фармация. В приложен план са предложени подходящо разработени казуси, ориентирани към преодоляване на опасностите, които крие маргиналната наука. Във връзка с изпълнение на поставената цел и формулираните изследователски въпроси е предложен адекватен набор от инструменти. Всеки етап от дисертационното изследване е подкрепен с подходяща статистическа обработка, което го прави правдоподобно и изцяло защитимо.

В заключението ясно са очертани претенциите на докторанта. Категорично потвърждавам коректността на формулираните приноси.

Дисертационният труд открива хоризонт за бъдещи изследвания, насочени към открояване на причините, поради които авторите публикуват в нелегитимни списания. Това от своя страна може да подпомогне законодателството, насочено към ограничаването на подобен род публикации.

Преценка на публикациите

Основното съдържание на дисертационния труд е представено в четири публикации, една от тях Kirilova, S. (2010). The Bulgarian university libraries in Internet. Performance Measurement and Metrics, 11(2), 148-160 има 10 цитирания. Резултати от изследванията са представени с доклади на два международни и два национални форуми.

Автореферат

Авторефератът на дисертацията е изготвен съгласно изискванията и много добре отразява замисъла на изследването, основната част от съдържанието на дисертационния труд и заявката за научни приноси.

Лични впечатления

Реализацията на настоящия дисертационен труд е плод на безспорен професионален опит, много труд, всеотдайност и отговорност на докторанта. Целенасоченост, креативност, самостоятелност, личност, отстояваща собствените си идеи и приемаща препоръки и мнения, това са само част от качествата, които категорично заявявам, като научен ръководител, че притежава Савина Кирилова. Като част от екипа преподаватели в магистърската програма „Учител по химия“, със своята компетентност, всеотдайност и прецизност, тя разшири поставените от проф. Борислав Тошев основи по разглежданите в дисертационния труд проблеми в изследователската дейност на Лабораторията по химическо образование, история и философия на химията.

Савина Кирилова е високо ценен и уважаван колега във Факултета по химия и фармация. Почтеност и етичност във взаимоотношенията с колегите и студентите допълват нейния профил на преподавател и изследовател.

Заключение

Дисертационният труд на Савина Кирилова убедително показва, че докторантът притежава необходимите компетентности по изследваната тематика и демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Дисертацията и материалите към нея напълно отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане ЗРАСРБ и Правилника на СУ „Св. Климент Охридски“, както и на препоръчителните критерии на Факултета по химия и фармация за придобиване на научни степени.

Като потвърждавам своята положителна оценка за цялостната работа и научно-приложните приноси на докторанта, убедено предлагам на уважаемото Научно жури да гласува за присъждането на образователната и научна степен „Доктор“ на Савина Олегова Кирилова в професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по...(Методика на обучението по химия).

08.09.2020

Изготвил становището
(доц. д-р Елена Бояджиева)